

Володимир Крижанівський*

Вірний завжди

За майже десять років війни, яку розв'язала Росія проти України, доля військового журналіста доволі часто зводила мене з багатьма справжніми героями: генералами, офіцерами, солдатами. Більшість з них, на їхню думку, не здійснювала якихось величних подвигів, а просто робила свою роботу – щоденну важку небезпечну роботу. Багатьох з них, на жаль, вже немає в живих. Але про всіх них, і живих, і мертвих, треба розповідати! Бо їхні долі – це вже історія нашої країни, її найсуворіші, найважчі, але й між тим найгероїчніші сторінки!

Розвідник однієї з бригад морської піхоти ЗСУ Роман Городенський народився на Вінничині у 2000 році, але з дитинства мешкає в Одесі. Обидва його діди та дядько були військовими, але мама хотіла, щоб Роман став моряком. Після

Роман Городенський на церемонії вручення нагород Асоціації ветеранів армії США «Army Week '2022»

* Полковник, редактор телерадіостудії Міністерства оборони України «Бриз».

закінчення Одеського морського коледжу рибної промисловості він вирішив об'єднати сімейні традиції та мамині побажання і вступив до лав морської піхоти. Майбутні побратими переконали його, кремезного спортивного хлопця, що морпіх – це не менш романтична професія, ніж моряк. Роман уявляв, як пишався би дід, коли онука приїздив би до нього у формі. То й мама раділа би, коли бачила б, що син і до моря має стосунок! Після практики у кількох навчальних центрах Роман пройшов непростий іспит на право носити берет кольору морської хвилі, іменуватися справжнім морським піхотинцем та потрапив у розвідку.

Початок повномасштабного вторгнення зустрів на бойових позиціях поблизу Павлополя на Донеччині. Звідти з важкими боями бригада відступала до Маріуполя, а далі вже в повному оточенні близько місяця тримала оборону на металургійному комбінаті імені Ілліча на північних околицях міста. Такий самий укріплений район був на заводі «Азовсталь». Хлопці вже знали, що фронт далеко за Маріуполем, але не занепадали духом. Зіткнувшись із запеклим спротивом українських воїнів, ворог почав нищити все місто.

– Не стільки важкі були зіткнення з їхньою піхотою, скільки постійні бомбардування авіації та артилерійські обстріли, – згадує Роман. – Вони весь час практично без перерви били по місту артилерією та авіацією. Гатили по заводах, по мирному населенню, по житлових будинках. Я стояв на позиціях біля кінотеатру «Іскра», напроти нас був звичайний житловий будинок – дев'ятиповерхівка, і танки просто прошивали її снарядами наскрізь. Літали меблі, якісь речі людей... А там і в цей час жили люди! Вони не те щоб саме по нам прицільно били, вони просто рівняли з землею весь Маріуполь.

У своєму розвідувальному підрозділі Роман був ще й кулеметником, вдало стримував атаки ворога та рятував життя побратимів. День свого поранення, 4 квітня 2022 року, Роман запам'ятав на все життя. Обстріл, свист 120-міліметрової міни, вибух у п'яти метрах за спиною, один осколок відірвав ліву ногу, інший пошматував праву руку. На ній потім лікарі нарахували сім відкритих переломів.

Перед початком церемонії в офісі Асоціації ветеранів армії США. Нью-Йорк

– Поставили турнікет хлопці, затягнули палкою, ще одну палку – і так евакуація після цього десь годину тривала. Тому що нам із поля бою треба було відійти під шквальними обстрілами... Так ми проривалися до підвалів заводу, хлопці мене несли на ношах до місця, де за нами машина могла приїхати. Це десь кілометра з півтора, може, навіть більше. Пацани мене несли... Я їм дуже вдячний: вважаю, це вони мене врятували...

Медична рота бригади в одному з підвалів заводу Ілліча облаштувала польовий шпиталь, де Роману зробили першу операцію, щоб затягнути рану на втраченій нозі та врятувати поранену руку. Скільки життів в тих умовах тоді врятували військові лікарі! Поранених ставало дедалі більше, тому анестезія, ліки та навіть звичайні пов'язки швидко закінчилися. Звичайна вода теж була скарбом! І це було останнє, чим лікарі могли допомогти пораненим. Чотири рази медики намагалися евакуювати тяжкопоранених на гелікоптерах. Але жодного разу не вдалося.

Отже, ще тиждень, з 4 по 12 квітня, Роман з іншими пораненими перебував у підвалі цеху, поки ворог повністю не оточив цю частину заводу.

– Тоді нас винесли з підвалу, і я побачив, що всюди стоять росіяни. І білий прапор. Так і зрозумів, що все... Полон...

Усіх наших поранених бійців окупанти привезли до складського ангара у селищі Сартана на околиці Маріуполя. Там у Романа почався сепсис – зараження крові, та його перевезли до районної лікарні в Новоазовську в так званій ДНР, де йому ампутували руку. Потім доправили до колишнього профілакторія в Донецьку, де не було ніякої медичної допомоги, лише допити місцевих та російських феєсбешників. Попри важкий стан Романа та інших поранених товаришів російські військові їх били та катували.

– З 12 на 13 квітня цілу ніч мене катували. Там був офіцер, лейтенант так званої військової комендатури ДНР, який мене і тортував: сував викрутку мені в ногу, шокером бив, інші об нас бички гасили. Потім приходили й били нас прикладами чеченці, казали, щоб ми кричали: «Ахмат – сила!» – а хто не кричав, того починали бити ногами. Знеболюючих та взагалі ніяких ліків не давали. Той лейтенант мене шокером б'є, а мені легше стає, бо біль від руки переходить в іншу частину тіла. Не розумію, яка ціль була тих допи-

тів, що вони хотіли дізнатись, якщо все командування на той момент вже було в полоні? Мені здається, всі ці тортури були наче для забавки якоїсь або від злоби, що ми так довго їм в оточенні опиралися... В Донецьку почався ще один сепсис. Чув, як лікарі казали, що мені залишилось два-три дні, не більше. Тоді, звісно, руки в мене опустилися: мені залишається жити два-три дні, я в полоні, ніякої медичної допомоги немає. Давали лише воду та по ложці каші. Я важив сто три кілограми, а з полону вийшов шістдесят вісім кілограмів. Тому були думки, що тут все й скінчиться, – пригадує Роман.

Але о дванадцятій годині ночі в лікарню приїхав якийсь російський полковник і почав питати: «Де Городенський?». Далі дав вказівку, щоб наступного дня на сьому ранку я був уже зібраний. Але я не знав, куди їду. Яка різниця вже, коли мені два-три дні залишилось?..

Після того, як увесь світ побачив нелюдське ставлення російських військових до наших полонених воїнів, не варто дивуватися,

Ветерани Корпусу морської піхоти США вітають Романа з нагородою

Вручення Роману Городенському нагороди «Army Week '2022»

що своїх живих полонених вони в першу чергу обмінюють на тих наших поранених, яких вважають безнадійними. Отже, вже зовсім не переймаючись хоча б якоюсь медичною допомогою, Романа доставили з Донецька до Таганрогу, звідти до Криму, а далі до місця обміну у Василівці в Запорізькій області звичайною бортовою вантажівкою. Весь цей час він навіть не знав, куди його везуть.

– Так ми їхали, мабуть, годин вісім з Криму. І тут дівчина наша, що поруч сиділа, каже: «Херсон!». Що? «Серйозно!» Вісім годин ані води не давали – нічого. Водій цей руський так їхав, ніби він спеціально намагався зловити кожну ямку! Кожної хвилини – бах, бах! І мене підкидує! Побратимів теж, які поранені поруч лежали – також! В мене відкрилася кровотеча, я її рукавом затиснув – і не можу більше нічого зробити. Не знаю, як я це пережив. Він так віз, як дрова. Але коли я почув, що Херсон проїхали, вже так кажу: «Можеш і надалі ловити всі ями, тільки топи! Топи бігенько!». І отак з Крима через Херсон на Запоріжжя!..

Роману Городенському довірена честь розрізати історичною шаблею торт щорічної церемонії
«Army Week '2022»

Обмін полоненими близ Василівки відбувся 28 квітня.

– Я побачив хлопців у нашій військовій формі. Поруч люди кричать: «Слава Україні!». Все! Дома! Які ж ці слова приємні! «Вітаємо вас в Україні, хлопці! З поверненням додому!» Це я назавжди запам'ятав! «Хлопці! Дайте закурити!» – «Зараз все буде!» – кажуть. Мені дуже боляче, дуже! Але й така радість! Такі змішані почуття! Я через біль посміхаюся! «Ну дайте ж закурити!» – «На!» Закурив я ту сигарету – і мене від першої затяжки понесло вже!

Перше, що зробили наші військові лікарі, – вкололи знеболювальне та одразу повезли до лікарні, де зробили першу термінову операцію. Дорогою медсестра дала Роману телефон, і він зателефонував мамі. Через три дні вона вже була поруч із сином. Ще через два дні вони разом перебазувалися до Одеси. За наступні півтора місяці він переніс одинадцять операцій та нарешті був готовий до протезування. Між іншим, саме у шпиталі він освідчився своїй нареченій Вікторії.

– Я захожу в палату, а він лежить з великим букетом червоних троянд та з каблучкою. Я була в шоці, але в дуже приємному легенькому шоці... – згадує Вікторія.

Разом із мамою, з Вікторією, з усією своєю великою дружиною родиною Роман почав заново вчитися ходити. За відсутності руки на протезі важко було втримувати рівновагу. На нозі натиралися болючі мозолі. Доводилося тижнями чекати, доки вони загояться. Потім по програмі протезування та реабілітації українських воїнів, які втратили кінцівки внаслідок війни з Росією, Роман полетів до Америки. У Флориді, в місті Орландо, йому зробили постійний протез для ноги. Впевнені у тому, що героїчний морпіх, незважаючи ні на що, буде вести активний спосіб життя, американські лікарі зробили йому ще й спеціальний протез для бігу. Ще через місяць він переїхав до Філадельфії, де йому зробили протез руки та навчили користуватися новою високотехнологічною кінцівкою. В Америці Романа запросили на чергове урочисте зібрання Асоціації ветеранів Збройних Сил

Почесна варта Корпусу морської піхоти США на церемонії «Army Week '2022»

та Корпусу морської піхоти США та вручили почесну відзнаку «Army Week». Американські ветерани Морської піхоти та журналісти були цілком згодні з нами, що про те, як склалося життя Романа за дев'ять місяців 2022 року, варто знімати окремий фільм або писати «роман про Романа» – детальну розповідь про один з прикладів незламності, мужності та героїзму українських воїнів у протистоянні російській агресії.

Одразу після повернення додому Роман довго не відпочивав, а став волонтером своєї бригади морської піхоти. Завдяки корисним зв'язкам, набутим в Америці, він налагодив постачання військової форми, амуніції та медичних препаратів для своїх побратимів. Бо про те, що їм необхідно, він чудово знає із власного досвіду.

– Зараз хлопцям відправляю аптечки та інше корисне знаряддя. В Америці я дуже багато з ким познайомився. Вони надсилають посылки мені, я вже передаю особисто в руки хлопцям.

Окрім волонтерської допомоги побратимам Роман вже рік як працює в Києві в Координаційному центрі з питань поводження з військовополоненими при Головному управлінні розвідки Міністерства оборони України. Його досвід тут дуже став у пригоді. Більшість побратимів з його бригади морської піхоти, яка боронила Маріуполь, ще й досі перебуває в полоні. Триває складна робота задля їхнього визволення. Крім того, Роман опікується родичами хлопців. А в планах ще більш серйозні перспективи – повернення до лав ЗСУ в якості повноцінного військовослужбовця, новоспеченого молодшого лейтенанта морської піхоти! Так, так! Саме так, як неймовірно це не виглядало б! Роман зараз отримує відповідну освіту, а бойового досвіду в нього більш ніж досить. Каже, що завдяки американському біонічному протезу може впевнено тиснути на гачок та стріляти з будь-якої зброї, навіть зі свого улюбленого кулемета. Тож неймовірна історія героїчного морського піхотинця триває!

Його поради хлопцям, які опинилися в схожій ситуації, пройшли полон, поранення, війну, дуже прості:

– Головне – вірити та знати, для кого ти все це робиш. Я це робив для своєї родини, для держави, щоб діти жили у незалежній Україні, а не під якимось «руським миром». Ми вже побачили, що цей

Американські морські піхотинці на церемонії
вручення нагород «Army Week '2022»

«русский мир» зробив з Маріуполем. Головне – не занепадати духом, знати, що ти робив правильну роботу, і життя на цьому точно не закінчується.

Особисто в мене почуття, що я щось не закінчив, що я ще чогось недоробив, що в мене є якась незакінчена справа. Мене тягне до хлопців, моїх побратимів, щоб підтримувати їх. Навіть моральна підтримка їм стане в пригоді. Може, це моя

така думка, що я навіть на протезах буду їм корисний. Бо вони побачать: он воно як! Він на протезах все це робить! Тож і нам треба це робити, принаймні не гірше!

І в Маріуполь ми обов'язково повернемося! Я впевнений, що буду при цьому присутній! Хочу брати участь у звільненні Маріуполя! І це також те, що я поки ще недоробив, але обов'язково дороблю!

У 2024-му Роману виповнилося лише двадцять чотири роки, а попереду в нього ціле життя. Нормальне, повноцінне, щасливе. Бо він насправді один із тих, хто відповідно гаслу Морської піхоти ЗСУ «Вірний завжди!».

